

Hội nghị bàn tròn giữa Ủy ban châu Âu và Việt Nam về nhu cầu thị trường các sản phẩm gỗ hợp pháp và bền vững

Ngày 18 tháng 4 năm 2008 – Hà Nội, Việt Nam

Báo Cáo Tóm Tắt

Tổ chức Bảo tồn Thiên nhiên Quốc tế (IUCN) tại Việt Nam

Việc quy định về các thực thể địa lý và trình bày các tư liệu trong ấn phẩm này không phản ánh bất cứ quan điểm nào của IUCN và các tổ chức liên quan về tư cách pháp lý của bất cứ quốc gia, lãnh thổ hay khu vực nào và các cơ quan có thẩm quyền của họ, cũng như không phản ánh bất cứ quan điểm nào của IUCN về phân định ranh giới của các quốc gia, lãnh thổ hay khu vực đó. Các quan điểm trình bày trong ấn phẩm này không nhất thiết phản ánh các quan điểm của IUCN

Ấn phẩm này được xuất bản dưới sự hỗ trợ của Liên minh Châu Âu. Các nội dung trình bày trong ấn phẩm này thể hiện quan điểm riêng của các tác giả, không phản ánh các quan điểm của Ủy ban châu Âu

Cơ quan xuất bản:
IUCN, Gland, Thụy Sĩ
và Hà Nội, Việt Nam

Bản quyền:
© 2008 International Union for
Conservation of Nature and
Natural Resources.

Nguồn:
Các tổ chức hoặc cá nhân có thể tái bản ấn phẩm này vì mục đích giáo dục hoặc phi lợi nhuận mà không cần sự đồng ý trước bằng văn bản của IUCN Việt Nam, nhưng phải ghi rõ nguồn. Các tổ chức hoặc cá nhân không được phép tái bản ấn phẩm này để kinh doanh hoặc vì bất kỳ mục đích thương mại nào mà không được sự đồng ý trước bằng văn bản của IUCN Việt Nam.

Trích dẫn:
Annie Baxter, Trần Mạnh Hùng,
Mathew Markopoulos (2008)
Hội nghị bàn tròn giữa Ủy ban
châu Âu và Việt Nam về nhu
cầu thị trường các sản phẩm
gỗ hợp pháp và bền vững. Hà
Nội ngày 18/4/2008: Báo cáo
tóm tắt. IUCN Việt Nam, Hà Nội,
Việt Nam. 12 tr.

Trình bày:
Luck House Graphics

Ấn phẩm có tại:

Tổ chức Bảo tồn Thiên nhiên
Quốc tế IUCN Viet Nam
Villa 44/4, Phố Vạn Bảo,
Ba Đình, Hà Nội, Việt Nam
Tel: +84 4 726 1575
Fax: +84 4 726 1561

Email: office@iucn.org.vn
Website: <http://www.iucn.org.vn>

BỐI CẢNH VÀ MỤC ĐÍCH CỦA HỘI NGHỊ

Một trong những vấn đề quan trọng để chống khai thác bất hợp pháp và giảm thiểu vi phạm lâm luật là phát triển thị trường cho các sản phẩm gỗ bền vững và hợp pháp. Những phương sách có thể được xây dựng để đạt được mục đích nêu trên là: Phương châm hành động của công ty tư nhân, bao gồm quy trình truy xuất nguồn gốc sản phẩm, các chính sách mua sắm công và các hệ thống về cấp phép và chứng chỉ gỗ. Kế hoạch hành động của Ủy ban Châu Âu về Thực thi Lâm luật, Quản trị rừng và Thương mại gỗ (FLEGT) nhằm xóa bỏ nguồn gỗ bất hợp pháp trong thương mại song phương thông qua cải cách quản lý nhà nước về lâm nghiệp, cải thiện tính minh bạch nâng cao năng lực và trao đổi thông tin. Một hoạt động quan trọng trong kế hoạch hành động là việc xây dựng một hệ thống chứng nhận cho sản phẩm gỗ hợp pháp. Hệ thống này sẽ được xây dựng dựa trên các Hiệp định đối tác tình nguyện (VPA) giữa EU và các nước xuất khẩu gỗ nhằm xóa bỏ khai thác bất hợp pháp.

Xu hướng hợp pháp và bền vững của thị trường gỗ mang lại cho Việt Nam cả cơ hội và thách thức. Sự phát triển của ngành công nghiệp xuất khẩu đồ gỗ nội thất của Việt Nam chiếm tỷ trọng lớn ở Đông Á, Việt Nam đang nỗ lực nhằm đạt được 30% diện tích rừng sản xuất được cấp chứng chỉ vào năm 2020. Hiện tại hầu hết gỗ có chứng chỉ đều từ nguồn nhập khẩu, do vậy chi phí sản xuất rất cao. Hạn chế nguồn gỗ nội địa cho thấy ngành công nghiệp gỗ phụ thuộc rất nhiều vào vào nhập khẩu, và để đảm bảo tính hợp pháp và sự bền vững của nguồn cung cấp này là một thách thức rất lớn.

Vì là một nước nhập khẩu và chế biến gỗ, tiến trình đàm phán hiệp định đối tác tình nguyện của Việt Nam sẽ khác so với các nước khác hiện đang thực hiện đàm phán VPA với trọng tâm là xuất khẩu gỗ. Tuy nhiên những thành quả mong đợi của VPA (như: cải thiện quản trị rừng, cải thiện thị trường,..) vẫn phù hợp với mục tiêu chính sách của quốc gia và Việt Nam cũng hưởng ứng tham gia. Việt Nam có thể tham gia vào tiến trình ở giai đoạn sau này, tuy nhiên tất cả những thoả thuận phải tính đến các yếu tố khác ngoài VPAs đối với các nước sản xuất gỗ tròn. Bất cứ giải pháp nào đưa ra đều phải đáp ứng được mục tiêu bảo vệ rừng ở các nước cung cấp gỗ cho Việt Nam, cụ thể như khuyến khích các nhà nhập khẩu, các công ty chế biến gỗ của Việt Nam áp dụng các chính sách mua sắm có trách nhiệm (đây là một chính sách của Mạng lưới Kinh doanh Lâm sản Việt Nam).

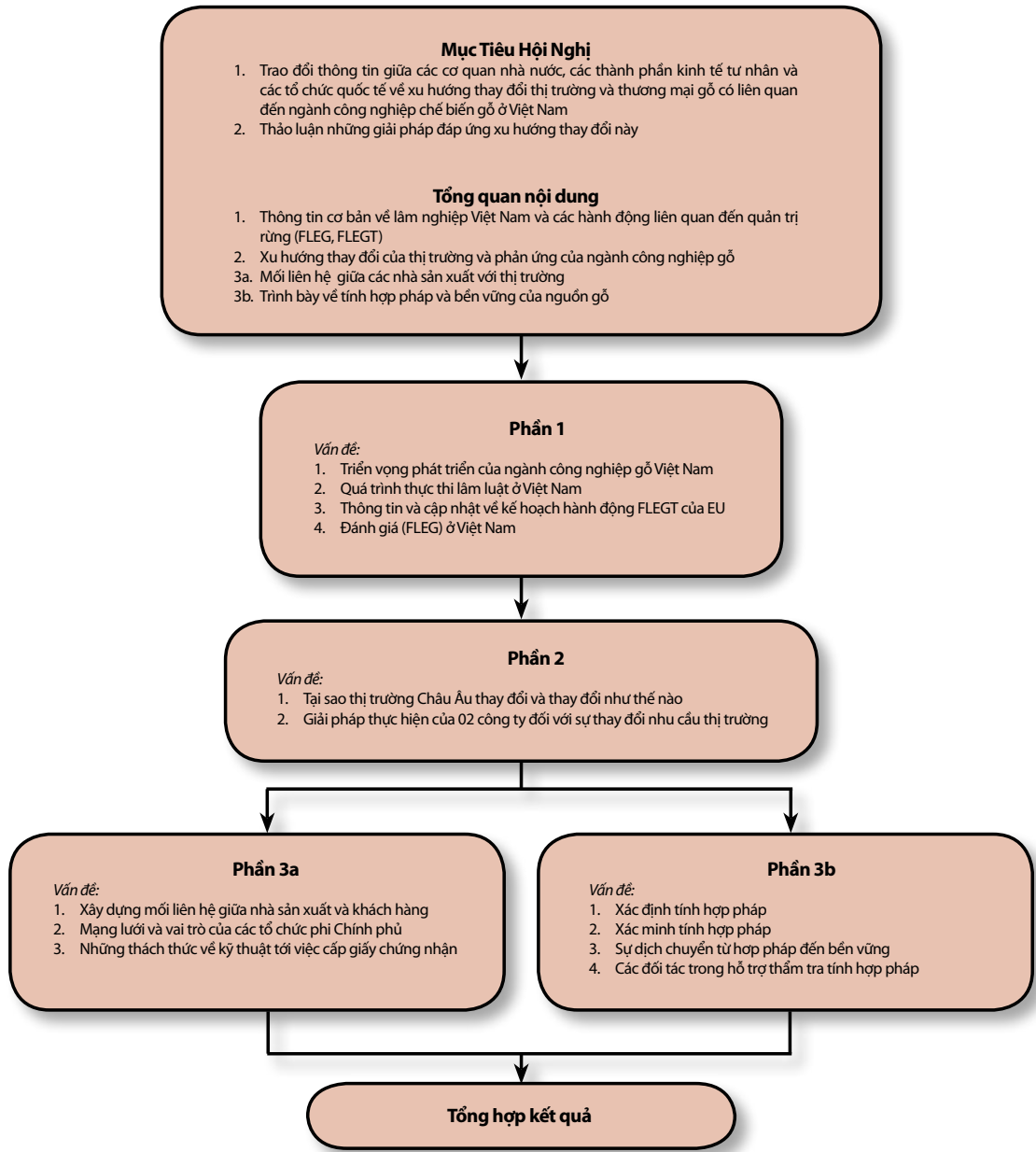
Hội nghị bàn tròn EC – Việt Nam nhằm thúc đẩy đối thoại thông qua việc tạo cơ hội cho các cơ quan nhà nước, thành phần kinh tế tư nhân, và các tổ chức xã hội dân sự biết được xu hướng thay đổi của của thị trường và những ảnh hưởng của nó, đồng thời tìm kiếm những giải pháp và công cụ để đáp ứng được những yêu cầu cho tính hợp pháp và bền vững của sản phẩm gỗ. Hơn 60 đại biểu từ các cơ quan nhà nước có liên quan, các cơ công ty chế biến lâm sản, các tổ chức phi Chính phủ trong nước và quốc tế cùng tham gia thảo luận các giải pháp có thể nhằm chuẩn bị cho xu hướng thay đổi của thị trường, hội nghị cũng cho thấy cam kết của Chính phủ Việt Nam và Phái đoàn Ủy ban Châu Âu tại Việt Nam cùng thực hiện theo khung kế hoạch hành động của EU về FLEGT.

Bộ Nông nghiệp và Phát triển Nông thôn và Phái đoàn Ủy ban Châu Âu tại Việt Nam phối hợp chủ trì với sự hỗ trợ của IUCN Việt Nam. Nội dung hội nghị được thể hiện theo sơ đồ dưới đây. Toàn bộ các phần trình bày tại hội nghị và danh sách các thành viên tham dự được cập nhật trên website của IUCN Việt Nam tại địa chỉ: www.iucn.org.vn

tiến trình đàm phán hiệp định đối tác tình nguyện của Việt Nam sẽ khác với các nước khác hiện đang thực hiện đàm phán VPA với trọng tâm là xuất khẩu gỗ. Tuy nhiên những thành quả mong đợi của VPA (như: cải thiện quản trị rừng, cải thiện thị trường,..) vẫn phù hợp với mục tiêu chính sách của quốc gia và Việt Nam cũng hưởng ứng tham gia. Việt Nam có thể tham gia vào tiến trình ở giai đoạn sau này, tuy nhiên tất cả những thoả thuận phải tính đến các yếu tố khác ngoài VPAs đối với các nước sản xuất gỗ tròn.

Nội dung hội nghị

Ủy ban châu Âu đã khởi xướng kế hoạch hành động về Thực thi Lâm luật, Quản trị rừng và thương mại gỗ (FLEGT) năm 2003 nhằm làm giảm số lượng gỗ lậu nhập khẩu vào thị trường châu Âu, trong khuôn khổ của kế hoạch hành động này, đã có rất nhiều các hỗ trợ cho việc cải cách quản lý nhà nước và xây dựng năng lực cho các nước châu Phi, châu Mỹ Latinh và châu Á, trong đó có Việt Nam

KHAI MẠC VÀ BỐI CẢNH VỀ THỰC THI LÂM LUẬT VÀ QUẢN TRỊ RỪNG (FLEG)

Ông Willy Vandenberghe, phái đoàn EC tại Việt Nam và ông Trần Kim Long, Bộ Nông nghiệp và Phát triển Nông thôn phát biểu khai mạc hội nghị. Ông Willy Vandenberghe nhấn mạnh rằng chính phủ các quốc gia và khách hàng trên thế giới đang tăng cường cam kết mua gỗ từ các nguồn hợp pháp. Ủy ban châu Âu đã khởi xướng kế hoạch hành động về Thực thi Lâm luật, Quản trị rừng và thương mại gỗ (FLEGT) năm 2003 nhằm làm giảm số lượng gỗ lậu nhập khẩu vào thị trường châu Âu, trong khuôn khổ của kế hoạch hành động này, đã có rất nhiều các hỗ trợ cho việc cải cách quản lý nhà nước và xây dựng năng lực cho các nước châu Phi, châu Mỹ Latinh và châu Á, trong đó có Việt Nam. Ủy ban châu Âu cũng rất quan tâm đến việc hỗ trợ những nỗ lực của Việt Nam, các doanh nghiệp và tổ chức xã hội dân sự trong việc xây dựng các phương sách để có thể đảm bảo các nguồn gỗ nhập khẩu là hợp pháp.

Ông Trần Kim Long nêu bật những thành tựu Việt Nam đã làm được liên quan đến Thực thi lâm luật, quản trị rừng và thương mại gỗ, đồng thời nhấn mạnh mong muốn của chính phủ Việt Nam sẽ đóng vai trò tích cực hơn nữa trong tiến trình thực hiện FLEGT. Bộ Nông nghiệp và Phát triển Nông thôn sẽ đóng vai trò là đầu mối và sẽ điều phối các hoạt động trao đổi thông tin và các cuộc đàm phán.

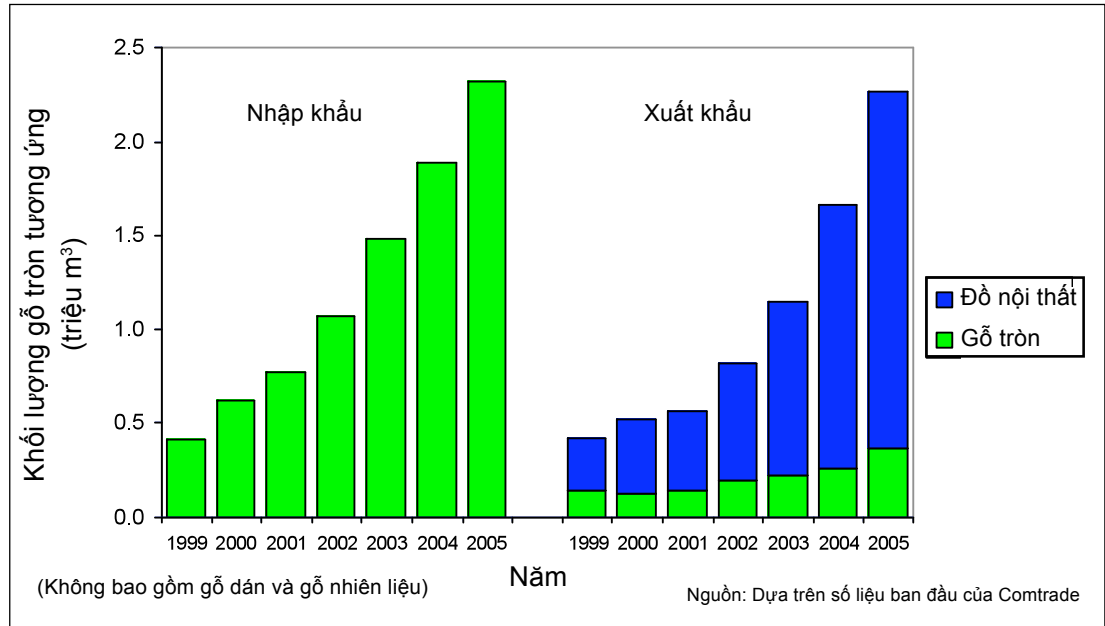
Sau các diễn văn khai mạc, hội nghị được tiếp tục với phần bối cảnh FLEG, bốn bài trình bày trong phần này đã nêu bật quá trình thực hiện các hoạt động liên quan đến FLEGT ở Việt Nam và trong khu vực bao gồm:

- **Phạm Ngọc Mậu, Bộ NN&PTNT (MARD):** Một số nét định hướng trong quản lý nhà nước về chế biến lâm sản đến năm 2020
- **Nguyễn Phi Truyền, Bộ NN&PTNT (MARD):** Báo cáo kết quả hoạt động của lực lượng đặc nhiệm – Cục Kiểm lâm
- **Flip van Helden và Vincent van den Berk, EC:** Thông tin cập nhật về kế hoạch hành động FLEGT của Ủy ban châu Âu.
- **Ross Hughes, chuyên gia tư vấn, World Bank:** Đánh giá tình hình thực hiện luật BVPTTR và quản trị rừng ở Việt Nam do EC tài trợ.

Một trong những thông điệp chính từ các bài trình bày trong phần này là mặc dù Việt Nam đang phụ thuộc rất nhiều vào nhập khẩu gỗ tròn, nhưng chính phủ vẫn đưa ra mục tiêu đến năm 2020, sản lượng gỗ nội địa sẽ đáp ứng được nhu cầu nguyên liệu. Để vượt qua được sự phụ thuộc vào việc nhập khẩu gỗ này, sẽ không phải chỉ là thách thức của riêng ngành chế biến gỗ Việt Nam. Thiếu kế hoạch chiến lược và khả năng cạnh tranh thấp

kém cũng ảnh hưởng đến tiềm năng phát triển của ngành lâm nghiệp. Cải cách cơ cấu ngành và chính sách nhằm thay đổi các hình thức sử dụng tài nguyên rừng cũng là những thách thức lớn đối với Việt Nam. Những quy định và khung pháp lý về lâm nghiệp được xây dựng trong thời gian ngắn, là một hạn chế và tạo kẽ hở cho các hoạt động bất hợp pháp. Những nỗ lực thực thi lâm luật mới chỉ tập trung vào quản lý rừng mà chưa có được những quan tâm thỏa đáng tới việc xây dựng những chính sách và khung pháp lý cho vấn đề buôn bán trái phép gỗ và các loài hoang dã (lực lượng Kiểm lâm đặc nhiệm là một hướng đi mới nhằm giải quyết hiện trạng trên). World Bank gần đây đã hoàn thành một đánh giá về hệ thống thực thi lâm luật và quản trị rừng ở Việt Nam, do Ủy ban châu Âu hỗ trợ tài chính. Đánh giá này cũng đưa ra một bức tranh rõ ràng hơn về những hạn chế trong quá trình thực hiện và đưa ra những hướng dẫn về xây dựng và nâng cao năng lực trong tương lai.

Kết quả thảo luận sau phần trình bày cho thấy, đa số các thành viên tham dự thấy được những thách thức và khó khăn của việc thực thi lâm luật và quản trị rừng nhưng chưa thực sự hiểu về kế hoạch hành động FLEGT và những kết quả mong đợi của việc thực hiện kế hoạch này. Thực tế đã có nhiều những hiểu sai lệch về kế hoạch này (cụ thể như: đó là một công cụ, một kế hoạch thực hiện hay một quá trình), sự khác biệt giữa hai thuật ngữ đó là FLEGT: dùng để chỉ kế hoạch hành động cụ thể của EU, còn FLEG: thường dùng để nói đến hội nghị Bộ trưởng khu vực hoặc nói đến các sáng kiến khác nhau của Chính phủ, NGOs, các công ty kinh doanh và các đối tượng khác

Các thành viên tham gia muốn biết thêm về hệ thống chứng chỉ FLEGT, chứng chỉ nào hiện đang được áp dụng cho bốn loại sản phẩm thô mà có thể áp dụng cho các sản phẩm hoàn thiện như đồ nội thất. Flip van Helden, EC giải thích rằng hệ thống chứng chỉ này không loại bỏ những chứng chỉ khác. Mỗi nước có thể tự do lựa chọn cách thức riêng ở Việt Nam cần thiết phải cân nhắc làm thế nào đồ nội thất có thể được đưa vào tiến trình. Mục tiêu chính là làm thế nào để đảm bảo lợi ích cho cả hai phía, Việt Nam và EU.

Một vấn đề nổi cộm trong thảo luận đó là chi phí cho việc đàm phán và thiết lập VPA (hiệp định đối tác tình nguyện). Quá trình thực hiện VPA được nhận định là một tiến trình đòi hỏi khắt khe và cần nhiều thời gian và Việt Nam cần phải tham khảo ý kiến của nhiều đối tác Quốc gia về những lợi ích gì có thể đạt được khi tham gia, những chi phí sẽ phải chi trả ở đâu, và các chi phí đó có thể chia sẻ như thế nào. Quá trình đàm phán đã diễn ra hơn bốn năm với Malaysia mà đến thời điểm hiện tại vẫn chưa có được bất kỳ bản thỏa thuận chính thức nào. Dựa trên tình hình thực tế về tỷ lệ mất rừng tự nhiên của Việt Nam và trong khu vực, bất cứ hoạt động nào liên quan đến FLEGT đều sẽ phải đẩy nhanh tiến độ nếu muốn nó mang lại sự thay đổi thực sự cho quản lý rừng ở Việt Nam.

Quá trình thực hiện VPA được nhận định là một tiến trình đòi hỏi khắt khe và cần nhiều thời gian và Việt Nam cần phải tham khảo ý kiến của nhiều đối tác Quốc gia về những lợi ích gì có thể đạt được khi tham gia, những chi phí sẽ phải chi trả ở đâu, và các chi phí đó có thể chia sẻ như thế nào.

XU HƯỚNG THAY ĐỔI THỊ TRƯỜNG VÀ PHẢN ỨNG CỦA NGÀNH CÔNG NGHIỆP CHẾ BIẾN

Trong phần hai của hội nghị, ba bài trình bày đã đưa ra toàn cảnh về sự thay đổi của thị trường và các cách thức mà các công ty kinh doanh đang hành động để đáp ứng:

- **Jade Saunders, Viện nghiên cứu rừng châu Âu:** Gỗ bất hợp pháp và sự giám sát chặt chẽ trên thị trường gỗ châu Âu.
- **Rene de Kok, Công ty ScanCom Việt Nam:** Nhu cầu thị trường về các sản phẩm gỗ hợp pháp nhằm thúc đẩy mở cửa thị trường.
- **Nicolas Regouby, Công ty Carrefour Global Sourcing Việt Nam:** Nguồn gỗ hợp pháp – những kinh nghiệm và hoạt động của Carrefour.

Chính sách mua sắm công nhằm loại bỏ gỗ bất hợp pháp là bắt buộc trong kế hoạch hành động FLEGT, nhưng nó là trách nhiệm của các nước thành viên EU chứ không phải của Ủy ban châu Âu EC. Đến nay các chính sách như vậy đã được các nước: Anh, Hà Lan, Đan Mạch, Pháp, Đức và Bỉ xây dựng. Họ yêu cầu bên thứ ba thẩm định tính hợp pháp hoặc chứng chỉ quản lý rừng bền vững, đối với tất cả gỗ xây dựng, các sản phẩm giấy và đồ nội thất. Các công ty tư nhân cũng theo xu hướng như vậy, các hiệp hội công nghiệp Anh, Hà Lan, Pháp và Tây Ban Nha đang chấp nhận việc kiểm tra nguồn gốc sản phẩm, chính sách mua sắm và các cam kết khác để đảm bảo tính hợp pháp và sự bền vững. Ở Anh, các công ty thực hiện các hợp đồng với chính phủ phải thực hiện thẩm tra nguồn cung cấp chặt chẽ. Các công ty xây dựng đã dẫn đầu sự thay đổi này, còn các công ty nội thất mới bắt đầu áp dụng để đáp ứng được các tiêu chuẩn về nhà ở. Bên ngoài châu Âu, chính phủ và ngành công nghiệp ở Mỹ và Nhật cũng đang chấp nhận chính sách mua sắm xanh, thẩm tra xuất xứ sản phẩm, xây dựng các tiêu chuẩn và phương thức khác để loại bỏ nguồn gỗ bất hợp pháp.

Công ty ScanCom và Carrefour là hai công ty lớn mua sản phẩm đồ gỗ nội thất của Việt Nam, chủ yếu là đồ mộc ngoài trời. Để đáp ứng được yêu cầu thay đổi của thị trường và sức ép của các NGO, họ đã phải chấp nhận chính sách đảm bảo nguồn gốc cung cấp dựa trên các chứng chỉ của bên thứ ba về tính bền vững của hội đồng quản lý rừng (FSC). Để đạt được gỗ có chứng chỉ FSC thực sự khó, cũng do giới hạn nguồn cung trong khu vực và những lỗ hổng trong chuỗi cung cấp. Công ty Carrefour hiện tại đang sử dụng nguồn gỗ có chứng nhận từ châu Phi và nam Mỹ. Công ty đã sử dụng gỗ Ambu-rana có chứng nhận để sản xuất đồ gỗ ngoài trời tại Bolivia và gỗ Bạch đàn có chứng nhận tại để sản xuất đồ nội thất ở Việt Nam (công ty Carrefour cũng sử dụng gỗ Keo không chứng nhận từ Việt Nam và Malaysia để sản xuất đồ nội thất) ScanCom cũng đã thẩm tra nguồn gốc của tất cả nguồn gỗ có chứng nhận từ Brazil. Gỗ được gia công tại các xưởng ở Brazil sau đó vận chuyển tới các nhà máy ở Việt Nam mà ScanCom đã hợp đồng. Toàn bộ quá trình, từ các khu rừng ở Brazil đến các công ty thương mại nội thất của ScanCom đều có chứng nhận FSC về quy trình truy xuất nguồn gốc sản phẩm.

Với một phần nhỏ gỗ không có chứng nhận về quy trình truy xuất nguồn gốc gỗ, công ty đã chấp nhận những tiêu chí tối thiểu về pháp lý và tính bền vững. Carrefour cũng đang tìm kiếm việc áp dụng hệ thống quản lý gỗ của TFT, để đảm bảo rằng tất cả các nguồn gỗ không có chứng nhận, là từ các nguồn gỗ có kiểm soát và hợp pháp. Cả hai công ty này đều là thành viên của mạng lưới thương mại và lâm nghiệp Việt Nam (VFTN), nó là một phần của mạng lưới thương mại và lâm nghiệp toàn cầu của WWF (chi tiết xem phần sau). Các thành viên của mạng lưới cam kết chi sử dụng các nguồn gỗ hợp pháp và thu mua có trách nhiệm và hướng tới làm việc với nguồn gỗ có chứng chỉ quy trình truy xuất nguồn gốc.

Từ phần trình bày của công ty Scancom và Carrefour và thảo luận toàn thể sau đó đã cho thấy sự nhạy bén của các công ty quốc tế về yêu cầu của các NGO và sự thay đổi của khách hàng. Nếu các công ty nhận biết được những thách thức hay những cơ hội thì họ sẽ nhanh chóng phản ứng theo các điều kiện của thị trường thay đổi. Sự thiếu các nguồn gỗ có chứng nhận ở châu Á, là trở ngại lớn nhất đối với các công ty chế biến gỗ, xu thế cho thấy rằng người sản xuất gỗ có chứng nhận sẽ là người quyết định giá cả.

Chính sách mua sắm công nhằm loại bỏ gỗ bất hợp pháp là bắt buộc trong kế hoạch hành động FLEGT, nhưng nó là trách nhiệm của các nước thành viên EU chứ không phải của Ủy ban châu Âu EC

Sự thiếu các nguồn gỗ có chứng nhận ở châu Á, là trở ngại lớn nhất đối với các công ty chế biến gỗ, xu thế cho thấy rằng người sản xuất gỗ có chứng nhận sẽ là người quyết định giá cả.

Các công ty muốn chế biến gỗ ở Việt Nam vì Việt Nam có đội ngũ nhân công tay nghề cao và chi phí nhân công thấp. Nếu sản phẩm thô của họ không được bảo đảm hợp pháp, họ sẽ phải chuyển việc chế biến sang các nước khác. Do vậy tất cả những biện pháp nhằm đảm bảo sự hợp pháp của các sản phẩm gỗ, như hệ thống chứng nhận FLEGT, sẽ được coi trọng, ít nhất đối với các công ty chế biến gỗ.

MỐI LIÊN KẾT GIỮA CÁC NHÀ SẢN XUẤT CÓ TRÁCH NHIỆM VỚI THỊ TRƯỜNG

Phần ba và phần bốn của hội nghị được tổ chức thực hiện song song, trong phần này, ba bài trình bày đã nêu lên được những vấn đề như làm thế nào để thúc đẩy được kinh doanh trên thị trường, vai trò của các mạng lưới và các tổ chức phi Chính phủ đối với sự phát triển của thị trường, và những thách thức về kỹ thuật đối với các chứng chỉ.

- **Aad van Noort, Hội đồng Quản lý rừng (FSC) Hà Lan:** Một phương pháp tiếp cận tiếp thị sản phẩm của FSC Hà Lan.
- **Lê Khắc Côi, WWF:** Vai trò của mạng lưới Thương mại Lâm nghiệp toàn cầu (GFTN) và Mạng lưới thương mại Lâm nghiệp Việt Nam (VFTN) trong việc xúc tiến nguồn gỗ hợp pháp.
- **Võ Trường Thành, Tập đoàn Kỹ nghệ nội thất Trường Thành:** Giải pháp cho ngành công nghiệp chế biến gỗ Việt Nam nhằm đáp ứng xu hướng của thị trường.

FSC Hà Lan, đã và đang khuyến khích các hiệp hội và các công ty xây dựng nhà ở Hà Lan sử dụng gỗ có chứng nhận

Chứng chỉ FSC là một chiến lược quan trọng của VFTN, được khởi đầu vào năm 2005 và hiện tại mạng lưới có 7 thành viên là các công ty thương mại và chế biến gỗ hàng đầu Việt Nam.

Nội dung chính của các bài trình bày này là nói về hệ thống chứng chỉ, đặc biệt là chứng chỉ FSC. FSC Hà Lan, đã và đang khuyến khích các hiệp hội và các công ty xây dựng nhà ở Hà Lan sử dụng gỗ có chứng nhận. Họ đã sử dụng các phương tiện quảng cáo, các trang web, những tóm tắt kết quả nghiên cứu và các công cụ khác nhằm nâng cao nhận thức và tạo ra những nhu cầu cho sản phẩm gỗ có chứng nhận. Sử dụng những nhu cầu này như là đòn bẩy, họ đã ký kết được các thỏa thuận với hiệp hội nhà ở cho việc sử dụng sản phẩm giấy và gỗ có chứng chỉ FSC. Từ đó đã làm tăng thêm nhu cầu, trong thương mại gỗ, các hợp đồng xây dựng và các khách hàng khác. FSC Hà Lan cũng đã tận dụng những nhu cầu này để khuyến khích cấp chứng chỉ rừng tại Borneo (khoảng 600.000ha) và Papua New Guinea (khoảng 850.000 ha).

Chứng chỉ FSC là một chiến lược quan trọng của VFTN, được khởi đầu vào năm 2005 và hiện tại mạng lưới có 7 thành viên là các công ty thương mại và chế biến gỗ hàng đầu Việt Nam. Các thành viên của mạng lưới xuất khẩu khoảng 10.000 côngtenơ đồ nội thất hàng năm với giá trị xuất khẩu lên tới 150 triệu USD. Đến năm 2012, VFTN mong muốn đạt được giá trị xuất khẩu tối thiểu 500 triệu USD một năm, hoặc ít nhất đạt 10% tổng giá trị xuất khẩu của công nghiệp chế biến gỗ nội thất Việt Nam.

Các thành viên của VFTN có thể là các công ty thương mại hoặc là các chủ rừng. Các thành viên thương mại phải đạt được chứng nhận quy trình truy xuất nguồn gốc sản phẩm (CoC) đáng tin cậy cho tất cả các nhà máy và xưởng chế biến đủ tiêu chuẩn trong vòng 5 năm gia nhập mạng lưới. Các chủ rừng phải có các giấy tờ chứng nhận công khai, cam kết khung thời gian để đạt được chứng chỉ tin cậy cho ít nhất một đơn vị quản lý rừng trong vòng 5 năm gia nhập. Họ cũng phải cam kết đạt được chứng chỉ quản lý gỗ (hoặc tương đương) cho tất cả các đơn vị còn lại mà họ quản lý trong vòng 10 năm gia nhập. VFTN đang hướng tới hệ thống chứng chỉ FSC, mục tiêu đến năm 2012, VFTN sẽ có được ít nhất 20.000 ha có chứng chỉ rừng ở Việt Nam.

Ông Võ Trường Thành, tập đoàn Kỹ nghệ nội thất Trường Thành nêu lên những thách thức mà các thành viên VFTN đang phải đối mặt trong lộ trình áp dụng hệ thống chứng

chỉ. Giữa những năm 2002 – 2004 công ty đã gặp nhiều vấn đề về chứng nhận cho gỗ Bạch Đàn (*Eucalyptus globules* và *Eucalyptus diversicolor*), bao gồm cả nguồn cung không bền vững, hạn chế về khối lượng và khó khăn trong việc sấy khô, hoàn thiện. Với gỗ bạch đàn được chứng nhận *Eucalyptus grandis*, loại dễ sấy, ít nứt nẻ, thì ít được các nhà mua hàng lựa chọn mua, nguyên nhân là do nhiều nhà sản xuất đã sản xuất lẫn với *Eucalyptus kamerere* gỗ mềm và không phù hợp với hàng mộc ngoài trời.

Tập đoàn Trường Thành là thành viên của VFTN năm 2005 mục đích ra nhập là vì tập đoàn muốn đa dạng hóa nguồn gỗ cả từ rừng tự nhiên lẫn rừng trồng và đang trong tiến trình hướng tới chứng chỉ. Thực tế họ thấy rằng rất khó để thuyết phục người mua chấp nhận các nguồn không có chứng nhận. Nhìn chung các công ty thấy rằng là thành viên của VFTN là giải pháp ngắn nhất để đạt được chứng nhận cho sản phẩm thô, giải pháp lâu dài là thành lập và cấp chứng nhận các khu rừng ở Việt Nam. Năm 2007 tập đoàn đã bắt đầu giai đoạn thứ nhất của một chương trình mới nhằm thiết lập và chứng nhận cuối cùng cho 50.000 ha rừng trồng.

TRÌNH BÀY VỀ TÍNH PHÁP LÝ VÀ TÌNH BỀN VỮNG CỦA GỖ

Ba bài trình bày trong phần này tập trung vào việc thẩm định và định nghĩa tính pháp lý ra sao, làm thế nào để các nhà sản xuất và nhà chế biến có thể chuyển từ tính pháp lý sang tính bền vững và làm sao các đối tác có thể giúp đỡ hỗ trợ việc thẩm định tính pháp lý:

- **Christian Sloth, SmartWood:** Giới thiệu về kiểm chứng của SmartWood về nguồn gốc gỗ hợp pháp (VLO)
- **Thomas Osborne, TRAFFIC Việt Nam:** Hướng dẫn xác định và kiểm chứng gỗ hợp pháp ở Việt Nam.

- **Arief Perkasa, Tropical Forest Trust:** Kế hoạch hành động thương mại gỗ (TTAP).

Chương trình kiểm chứng nguồn gốc gỗ hợp pháp (VLO) và chương trình kiểm chứng tình hình tuân thủ pháp luật (VLC), đáp ứng được sự gia tăng yêu cầu cho việc thẩm tra tính pháp lý của gỗ hoặc gỗ đang trong tiến trình xin cấp chứng chỉ. Chương trình VLO là chương trình tự nguyện sử dụng kinh nghiệm của SmartWood trong việc áp dụng chứng chỉ FSC và qui trình truy xuất nguồn gốc sản phẩm. Hoạt động này

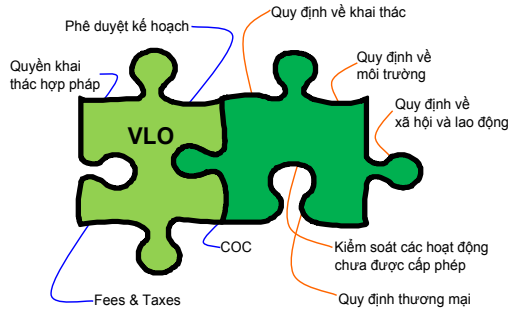
nhằm thẩm tra việc theo dõi và kiểm soát tất cả các nguồn gỗ của công ty ở tất cả các điểm với nội dung xác định chứng nhận qui trình truy xuất nguồn gốc sản phẩm được yêu cầu cho tất cả các công ty và được kiểm toán tại rừng, trên hợp đồng, tại các xưởng sản xuất và tại các nhà máy.

SmartWood đã xây dựng các tiêu chuẩn tính pháp lý chung. Tiêu chuẩn về nguồn gốc hợp pháp chỉ yêu cầu về quyền khai thác hợp pháp (cơ quan cấp phép khai thác đúng

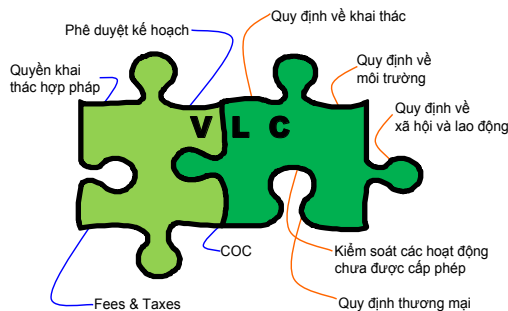
► Kiểm chứng nguồn gốc gỗ hợp pháp (VLO) được xem là một điều kiện tối thiểu và là xuất phát điểm cho việc theo dõi nguồn gốc gỗ, các công ty có chứng chỉ VLO, mong đợi có được chứng chỉ VLC và cuối cùng là chứng chỉ FSC (hoặc đó là một bước dẫn đến chứng chỉ FSC) trong vòng 3 năm. Do vậy chứng chỉ VLO và VLC chỉ là những mốc trong tiến trình của chứng chỉ bền vững, không phải là đích cuối cùng

thẩm quyền, các giấy tờ liên quan, ...). Đối với việc thẩm định tình hình tuân thủ pháp luật, không chỉ yêu cầu quyền khai thác hợp pháp mà đòi hỏi cần có những tuân thủ pháp lý khác (như bảo vệ môi trường, an toàn lao động và sức khỏe công nhân, các hoạt động liên quan đến cộng đồng, ...). Kiểm chứng nguồn gốc gỗ hợp pháp (VLO)

được xem là một điều kiện tối thiểu và là xuất phát điểm cho việc theo dõi nguồn gốc gỗ, các công ty có chứng chỉ VLO, mong đợi có được chứng chỉ VLC và cuối cùng là chứng chỉ FSC (hoặc đó là một bước dẫn đến chứng chỉ FSC) trong vòng 3 năm. Do vậy chứng chỉ VLO và VLC chỉ là những mốc trong tiến trình của chứng chỉ bền vững, không phải là đích cuối cùng. Mục đích sử dụng của họ là vì công việc kinh doanh và mục đích nội bộ.

Nguồn từ SmartWood: chương trình kiểm chứng nguồn gốc hợp pháp của Rainforest Alliance

Bên cạnh các khái niệm chung về tính hợp pháp do SmartWood xây dựng và các chứng chỉ khác, nhiều nước châu Phi và châu Á đang xây dựng khái niệm về tính hợp pháp. Sử dụng tiêu chuẩn pháp lý do chính phủ Indonesia xây dựng trong tiến trình đàm phán VPA như là một mô hình mẫu, TRAFIC và mạng lưới thương mại lâm nghiệp toàn cầu – GFTN (do EC tài trợ) đang chuẩn bị xây dựng khái niệm về gỗ hợp pháp cho Việt Nam và chín quốc gia khác. Khái niệm gỗ hợp pháp cho Việt Nam đã được xây dựng với sự tham gia và chấp thuận của nhiều đối tác trong nước, nhưng mới chỉ được áp dụng cho VFTN

Trong quá trình thảo luận, các thành viên quay trở lại vấn đề khái niệm và thẩm tra tính pháp lý, câu hỏi được đưa ra là thế nào là khái niệm chung của nhà nước đang được xây dựng sẽ phù hợp với tiến trình đàm phán VPA sau này. Các tiến trình đàm phán VPA hiện tại, ví dụ từ Indonesia, bao gồm cả quyền khai thác hợp pháp. Do vậy nó giống với VLC hơn VLO (theo định nghĩa của SmartWood). Nếu các tiêu chuẩn pháp lý được chấp nhận thông qua VPA, sẽ có nhiều yêu cầu hơn cả tiêu chuẩn VLC hay VLC, lúc đó sẽ được rà soát lại, hay SmartWood (hoặc các tổ chức chứng chỉ khác) sử dụng tiêu chuẩn quốc gia như là các tiêu chuẩn chung của họ (như họ làm với các tiêu chuẩn chứng chỉ quốc gia, chứng nhận FSC), hoặc liệu rằng hệ thống chứng chỉ FLEGT trong VPA sẽ có thể thay thế toàn bộ các chứng chỉ mà các công ty đang khởi xướng và áp dụng? Và nếu như vậy thì nhãn hiệu hay biểu tượng nào các nhà sản xuất sẽ sử dụng để truyền tải sự tuân thủ pháp lý của họ với khách hàng và thương gia? Hệ thống chứng chỉ FLEGT không cung cấp nhãn hiệu, chỉ cần tên của quốc gia thôi có thể đủ vì liên quan đến hiệp định thương mại song phương sẵn có.

CÁC VẤN ĐỀ VÀ KẾT LUẬN

Hội nghị bàn tròn đã đạt được mục tiêu là trao đổi thông tin và những ý tưởng về xu hướng thay đổi của thị trường và những ảnh hưởng của nó, và đồng thời cũng thảo luận những giải pháp có thể cho sự thay đổi đó. Thông điệp về yêu cầu của thị trường quốc tế đối với sản phẩm hợp pháp và bền vững được truyền tải rõ ràng trong cả phần trình

bày và phân thảo luận. Sự phản ứng của chính phủ các nước tiêu thụ sản phẩm là các chính sách mua sắm, những qui định, và sự hợp tác với các nước sản xuất. Còn phản ứng của ngành công nghiệp đó là những hệ thống đơn giản, đồng bộ và đáng tin cậy để chứng minh sự hợp pháp và bền vững.

Mặc dù có rất nhiều mối quan tâm về VPA của các đối tác ở Việt Nam, nhưng họ cũng chưa rõ về chi phí và những lợi ích mang lại. Những chi phí cho việc chuẩn bị, đàm phán và thực hiện VPA cũng không rõ ràng, nhưng chắc chắn sẽ khác nhau giữa các nước. Kinh nghiệm hiện tại với VPA là hoàn toàn với các nước sản xuất gỗ, và hệ thống chứng chỉ FLEGT cũng có thể được áp dụng với các nước chế biến gỗ và với các sản phẩm gỗ hoàn thiện. Việc lựa chọn sản phẩm hoàn toàn phụ thuộc vào các nước đối tác và dựa trên đánh giá về lợi ích tiềm năng cho cả 2 bên. Khung thời gian cho thực hiện đàm phán VPA cũng không chắc chắn, các đàm phán đang thực hiện với các nước có thể cung cấp những bài học kinh nghiệm và nhiều ý tưởng cho các nước đối tác mới trong tiến trình đàm phán VPA.

Những vấn đề về kỹ thuật nêu lên tại hội nghị đó là các khái niệm và việc thẩm tra tính pháp lý và làm thế nào để kết nối giữa những khái niệm về tính hợp pháp của chính phủ xây dựng cho VPA với các hệ thống thẩm tra tính pháp lý hiện có. Một vấn đề nữa là sự khâu nối giữa tính hợp pháp và tính bền vững. Sự hợp pháp không ngang bằng với sự bền vững, và đây là điều kiện tiên quyết và cần thiết. Thẩm tra và đảm bảo tính hợp pháp có thể tạo ra môi trường tốt hơn để đạt được sự bền vững, và đó cũng là bước đầu tiên để đạt được chứng chỉ bền vững. Đảm bảo được tính bền vững cũng sẽ cung cấp một lộ trình cho các nhà sản xuất nhỏ lẻ thâm nhập thị trường quốc tế.

Thách thức chính cho Việt Nam hiện tại là vai trò của chính phủ Việt Nam trong việc phản ứng với sự thay đổi của nhu cầu thị trường. Bên cạnh việc tạo ra môi trường vững chắc có lợi cho quản lý rừng bền vững và tăng trưởng kinh tế bền vững từ rừng, chính phủ Việt Nam cũng cần phải cân nhắc những bước đi nào là cần thiết nhằm khuyến khích đối thoại quốc gia về đảm bảo tính bền vững và tính hợp pháp. Điều này có thể bao gồm cả thảo luận về những yêu cầu và những thể thức của hệ thống chứng chỉ FLEGT. Một bước rất quan trọng tiếp theo là tiếp tục các hoạt động nâng cao nhận thức về xu thế của thị trường và những giải pháp, bao gồm cả VPA và các vấn đề liên quan. Các tổ chức quốc tế như World Bank và IUCN đã có những hoạt động về nâng cao nhận thức và xây dựng năng lực, và có thể sẽ hỗ trợ chính phủ Việt Nam trong công việc này.

Những chi phí cho việc chuẩn bị, đàm phán và thực hiện VPA cũng không rõ ràng, nhưng chắc chắn sẽ khác nhau giữa các nước

Một vấn đề nữa là sự khâu nối giữa tính hợp pháp và tính bền vững. Sự hợp pháp không ngang bằng với sự bền vững, và đây là điều kiện tiên quyết và cần thiết.

TỔ CHỨC BẢO TỒN
THIÊN NHIÊN QUỐC TẾ

Văn phòng Việt Nam
44/4 Vạn Bảo
Hà Nội, Việt Nam
Tel: 04-7261575
Fax: 04-7261561
www.iucn.org.vn

